

Beslut

Datum 2024-09-25

Dnr RAÄ-2024-1456

Er 31465-2023

Avdelning Kulturmiljö

Enhet Enheten för
bebyggelseutveckling
och enheten för
landskapsutveckling

Aktualitetsprövning och omprövning av område av riksintresse för kulturmiljövården, Åhus (L14), Kristianstads kommun, Skåne län.

Beslut

Riksantikvarieämbetet bedömer att anspråket kulturmiljövårdens riksintresse Åhus (L14), i Kristianstads kommun, Skåne län uppfyller de obligatoriska kriterierna för riksintressen för kulturmiljövården och att det därmed är aktuellt enligt bestämmelserna enligt 3 kap. miljöbalken och tillämpliga bestämmelser enligt förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden.

Riksantikvarieämbetet omprövar, med stöd av 2 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden, ovan riksintresse med följande ändringar av anspråkets beskrivningstext och avgränsning:

Åhus (L14)

Motivering

Stadsmiljö och borgmiljö i strategiskt kommunikativt läge vid Helge ås utlopp i Östersjön där den medeltida bebyggelsestrukturen varit tongivande i stadens utveckling som regionalt handelsnav och hamnstad till 1800-talets slut. Staden Åhus är en av landets bäst bevarade medeltida städer vars kyrkliga ursprung visar ärkebiskopen i Lunds inflytande under medeltidens stadsbildningar. (Stadsmiljö, borgmiljö, klostermiljö)

Uttryck för riksintresset

Stadens läge vid Helgeå och orientering mot hamnen och kustbandet. Borgruinen i det strategiska läget vid utloppet. Den småskaliga medeltida stadskärnans i hög grad ursprungliga, organiska planstruktur med central torgbildning och välbevarat slingrande gatunät i stadens södra del. Resterna av den medeltida stadsmuren

Riksantikvarieämbetet

Box 1114

Box 5405

621 22 Visby

Tel 08-5191 8000

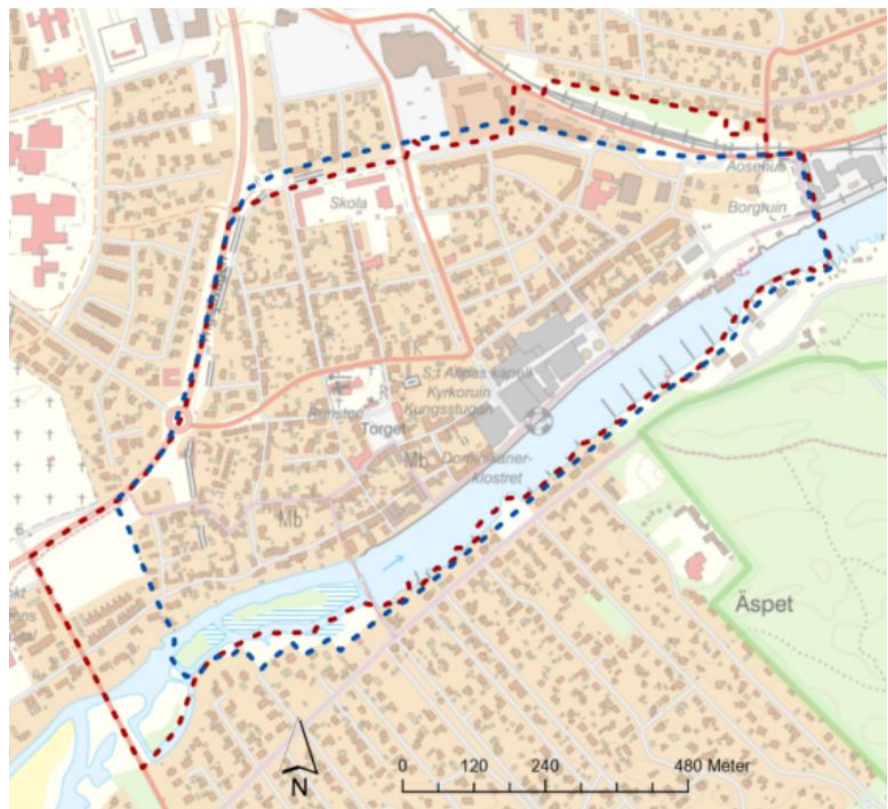
E-post registrator@raa.se

Hemsida www.raa.se

Org.nr 202100-1090

som inramar den täta stadsbildningen. Den kvarvarande medeltida bebyggelsen i form av Mariakyrkan från 1100-talets andra hälft, hospitalet Sankta Annas kapell, murarna och gravplatserna efter dominikanerklostret och delar av det tidigare rådhuset.

1700- och 1800-talsstaden som förhåller sig till den medeltida stadens mönster; den mer representativa bebyggelsen i närmiljön kring torget och utmed de huvudstråk som ansluter till torget samt den täta gatehusbebyggelsen utmed de smala, slingrande gaturummen. Husen i tegel, korsvirke eller trä från 1700- och 1800-talet som ger staden en ålderdomlig karaktär. Gästgiveriet från 1700-talet. De grönskande innergårdarna, tidigare nyttjade för stadens odling. Kopplingar mellan staden och ån genom tvärgatorna som förbinder stadsrummen med kajen. Helge ås sträckning. Kontrasten mellan kajen på norra sidan av ån och den lummiga, södra åstranden som illustrerar stadens ursprungliga utbredning.

*Den röda linjen visar tidigare avgränsning, den blå linjen den nya avgränsningen.
Karta: Länsstyrelsen*

Ärendet

Länsstyrelsen i Skåne arbetar sedan 2020 med en översyn av länets samtliga riksintresseområden för kulturmiljövården.

Det förslag till omprövning som Riksantikvarieämbetet har tagit emot är riksintresset Åhus (L14). Riksantikvarieämbetet konstaterar att underlaget som länsstyrelsen har bifogat i ärendet är tillräckligt för att kunna bedöma områdets faktiska förhållanden och status. Riksantikvarieämbetet har bearbetat länsstyrelsens förslag och länsstyrelsen har getts möjlighet att yttra sig om ändringarna.

Ändringarna innebär att beskrivningstexten har utvecklats och att den geografiska avgränsningen har justerats för att fånga in relevant areal. Inom översynen har länsstyrelsen genomfört en dialog med Kristianstads kommun.

Skäl för beslutet

Syftet med ändringen är att förtydliga den riksintressanta berättelsen.

Revideringen genomförs i enlighet med Riksantikvarieämbetets kriterier¹ som betonar nödvändigheten av en helhetsmiljö med kulturhistoriska samband mellan uttrycken i landskapet och den berättelse som riksintresset ska förmedla. Den geografiska avgränsningen ska i sin tur avspegla riksintressets innehåll. I detta fall har avgränsningen justerats för att fånga in ån i sin helhet med slänter samt en justering i norr för att följa den medeltida stadens yttre gräns med rester av stadsmuren. Minskningar görs i nordost för att utesluta järnvägsmiljön, som inte tillhör den riksintressanta berättelsen, samt en minskning i sydväst som utesluter rester av odlingsmark.

Principer för riksintressebeskrivningen

Beskrivningstexten är uppdelad i två delar; *motivering* och *uttryck för riksintresset*. Motiveringen anger varför området är utpekad och vilket kulturhistoriskt sammanhang som särskilt väl återges inom området, till exempel en verksamhet.

Uttryckstexten anger de komponenter och strukturer som ingår i riksintresseområdet, det vill säga de fysiskt synliga uttryck som valts ut för att illustrera det kulturhistoriska sammanhanget och som ska tillgodoses. Det finns

¹ A: Riksintressant berättelse. B: Helhetsmiljö. C: Fysiska uttryck. D: Regionala och lokala förhållanden. E: Internationella åtaganden.

ingen inbördes värdering dem emellan, hänsyn ska tas till samtliga angivna uttryck.

Den geografiska avgränsningen är underordnad beskrivningstexten och speglar denna. Det betyder att avgränsningen utgår från samtliga angivna uttryck. Riksintresset omfattar inte någon buffertzona.

Målet med riksintressebeskrivningen är att den ska utgöra ett användbart planeringsverktyg.

Ärendets fortsatta handläggning

Riksantikvarieämbetet kommer att vidta de åtgärder i ärendet som behövs för att genomföra beslutet, vilket bl.a. innebär att beskrivningstexterna förs in i Riksantikvarieämbetets förteckningar och görs tillgängliga på webben.

Andra myndigheters åtgärder

Beslutet överlämnas till länsstyrelsen och Boverket för vidare åtgärder. En åtgärd är att områdets geografiska avgränsning görs tillgänglig i länsstyrelsens Webb-GIS.

Riksantikvarieämbetet förutsätter vidare att kommunen beaktar förändringarna i aktuella planer och program.

Detta beslut har fattats av t.f. enhetschefen Mattias Schönbeck efter föredragning av handläggaren Johan Aspfors.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till:
Boverket
Kristianstads kommun

